

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2021/20

Karar Sayısı : 2022/84

Karar Tarihi : 30/6/2022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Bursa 2. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesinin (b) bendine 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle eklenen sekizinci paragrafta yer alan "...veya parselasyon planları..." ibaresinin Anayasa'nın 13., 35., 36. ve 125. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Parselasyon uygulamasına ilişkin belediye encümeni kararının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 8. maddesinin (b) bendi şöyledir:

"b) İmar Planları: Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir. Mevcut ise bölge planı ve çevre düzeni plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve uygulama imar planları ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. (Ek cümle:14/2/2020-7221/6 md.) Planlar, plan değişiklikleri ve plan revizyonları; kayıt altına alınmak ve arşivlenmek üzere Bakanlıkça oluşturulan elektronik ortama yüklenmek ve aynı sistem üzerinden Plan İşlem Numarası almak zorundadır. Planlar, belediye meclisince onaylanarak yürürlüğe girer. (Yeniden düzenleme dördüncü cümle: 12/7/2013-6495/73 md.) Bu planlar onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. Belediye başkanlığınca belediye meclisine gönderilen itirazlar ve planları belediye meclisi onbeş gün içinde inceleyerek kesin karara bağlar.

Belediye ve mücavir alan dışında kalan yerlerde yapılacak planlar valilik veya ilgisince yapılır veya yaptırılır. Valilikçe uygun görüldüğü takdirde onaylanarak yürürlüğe girer. (Yeniden düzenleme üçüncü cümle: 12/7/2013-6495/73 md.) Onay tarihinden itibaren valilikçe tespit edilen ilan yerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. İtirazlar valiliğe yapılır, valilik itirazları ve planları onbeş gün içerisinde inceleyerek kesin karara bağlar.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) İmar planları ve bu planlardaki değişikliklerin nerede askıya çıktığına dair bilgilendirme ilanı, askı süresi ile eş zamanlı olarak ilgili muhtarlıkların panosunda duyurulur. Ayrıca plan değişikliği hakkında, değişikliğe konu alanda görülebilir bir şekilde en az 2 adet tabela ile 30 gün süreyle bilgilendirme yapılır.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) Kentsel tasarım projeleri uygulama imar planlarıyla birlikte hazırlanabilir. Bu kentsel tasarım projelerinin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Onaylanmış planlarda yapılacak değişiklikler de yukarıdaki usullere tabidir.

Kesinleşen imar planlarının bir kopyası, Bakanlıkça oluşturulan elektronik ortamdaki Ulusal Coęrafi Bilgi Sistemi Altyapısı üzerinden, ilgili idare tarafından, arşivlenmek üzere Bakanlığa gönderilir.

İmar planları alenidir. Bu aleniyeti sağlamak ilgili idarelerin görevidir. Belediye Başkanlığı ve mülki amirlikler, imar planının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip çoğaltarak tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere verir.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) Kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılabilir.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) İmar planlarında bina yükseklikleri yenoç: serbest olarak belirlenemez.

(Ek paragraf:14/2/2020-7221/6 md.) Sanayi alanları, ibadethane alanları ve tarımsal amaçlı silo yapıları hariç olmak üzere mer'i imar planlarında yenoç: serbest olarak belirlenmiş yükseklikler; emsal değerde değişiklik yapılmaksızın çevredeki mevcut teşekküller ve siluet dikkate alınarak, imar planı değişiklikleri ve revizyonları yapılmak suretiyle ilgili idare meclis kararı ile belirlenir. Bu şekilde ilgili idare tarafından belirlenmeyen yükseklikler, maliyetleri döner sermaye işletmesi gelirlerinden karşılanmak üzere Bakanlıkça belirlenir. Oluşacak maliyetlerin %100 fazlası ilgili idaresinden tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilememesi halinde ilgili idarenin 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun gereğince aktarılan paylarından kesilerek tahsil olunur. Tahsil olunan tutarlar, Bakanlığın döner sermaye işletmesi hesabına gelir olarak kaydedilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI ve İrfan FİDAN'ın katılımlarıyla 3/3/2021 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüştüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 3194 sayılı Kanun'un 15. maddesine göre imar planı bulunan alanlarda, uygulama imar planına uygun olarak öncelikle parselasyon planının yapılması esastır. İmar planı bulunan alanlarda ifraz ve tevhit işlemleri, parselasyon planı tescil edilmiş alanlarda

yapılabilir. Parselasyon planı tescil edilmiş yerlerde yapılacak ifraz veya tevhidin imar planlarına ve imar mevzuatına uygun olması şarttır.

4. Parselasyon planı 22/2/2020 tarihli ve 31047 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelik’in 4. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (1) bendinde tanımlanmıştır. Buna göre parselasyon planı; 3194 sayılı Kanun’un 18. maddesi hükümlerine ve uygulama imar planına uygun olarak imar parsellerinin oluşturulduğu, parselasyon planı açıklama raporu, parselasyon paftaları ile tescile esas belgeleri içeren uygulama dosyası ile bir bütün olan plandır.

5. Parselasyon planlarının hazırlanması ise anılan Kanun’un 18. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre imar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakati aranmaksızın birbirleri ile, yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve resen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Sözü edilen yerler belediye ve mücavir alan dışında ise anılan yetkiler valilikçe kullanılır.

6. Kanun’un 19. maddesine göre imar planlarına göre parselasyon planları yapıp belediye ve mücavir alan içinde belediye encümeni, dışında ise il idare kurulunun onayından sonra yürürlüğe girer. Bu planlar bir ay müddetle ilgili idarede asılır. Ayrıca mutat vasıtalarla duyurulur. Bu sürenin sonunda kesinleşir. Tashih edilecek planlar hakkında da aynı usul uygulanır. Kesinleşen parselasyon planları tescil edilmek üzere tapu dairesine gönderilir. Bu daireler ilgililerin muvafakati aranmaksızın, sicilleri planlara göre resen tanzim ve tesis ederler. Bir parsel üzerinde birden fazla bina ve tesisin yapımı gerektiğinde (Kooperatif evleri, siteler, toplu konut inşaatı gibi) imar parselasyon planları ifraza gerek kalmadan bu ihtiyacı karşılayacak şekilde düzenlenir veya değiştirilir ve burada talep hâlinde 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu hükümleri uygulanır.

7. 3194 sayılı Kanun’un 8. maddesinin (b) bendinin sekizinci paragrafında ise kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her hâlde beş yıl içinde dava açılabileceği hüküm altına alınmış olup anılan paragrafta yer alan “...veya parselasyon planları...” ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır.

B. İtirazın Gerekçesi

8. Başvuru kararında özetle; idari işlemlere karşı açılacak davalar için hak düşürücü süreler öngörülebilir ise de bunun ölçülü ve temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunmaması gerektiği, mülkiyet hakkına ilişkin idari işlemlere karşı açılacak davalarda ilgili hak sahibinin bilgisine girmeyen idari işlemler için genel bir hak düşürücü süre öngörülmesinin mülkiyet hakkına ölçüsüz bir müdahale teşkil ettiği, ilgili kişinin parselasyon işlemini öğrenemediği durumlarda parselasyon işleminin kesinleşmesinden itibaren beş yıllık sürenin geçmiş olması nedeniyle dava hakkını kaybetmesinin mahkemeye erişim hakkını kısıtladığı belirtilerek kuralın Anayasa’nın 13., 35., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

9. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*" hükmüne yer verilmek suretiyle hak arama özgürlüğü güvence altına alınmıştır.

10. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir.

11. İtiraz konusu kural, kesinleşen parsestasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her hâlde beş yıl içinde dava açılabilmesini öngörmek suretiyle mahkemeye erişim hakkı yönünden bir sınırlama teşkil etmektedir.

12. Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz*" denilmektedir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, Anayasa'nın sözü ile Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

13. Anayasa'nın anılan maddesi hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini temel bir kural olarak benimsemiştir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına yapılan sınırlamalarda dikkate alınacak öncelikli ölçüt, sınırlamanın kanunla yapılmasıdır. Ancak Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfilige izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir düzenlemeler niteliğinde olması gerekir.

14. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinin temel unsurlarından olan *hukuki belirlilik ilkesi* uyarınca kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Nitekim *hukuki güvenlik ilkesi* hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

15. Kuralda kesinleşen parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren dava açılabilir süre herhangi bir tereddüde yer bırakmayacak biçimde açık ve net olarak düzenlendiği görüldüğünden kuralın belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Bu yönüyle kuralın kanunilik şartını taşımadığı söylenemez.

16. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi gereğince Anayasa'nın sözüne de uygun olması gerekir.

17. Anayasa'nın 125. maddesinin üçüncü fıkrasında "*İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.*" hükmüne yer verilmiştir. Anılan hükmünde idari işlemlere karşı açılacak davalarda sürenin yazılı bildirim tarihinden başlayacağı vurgulanarak ilgilinin hakkında tesis edilen işlemin içeriğinden haberdar edilmesi ve bu yolla işleme karşı kullanabileceği dava açma hakkının korunması amaçlanmıştır.

18. Yönetimde açıklık ilkesinin de bir sonucu olan yazılı bildirim amacını, ilgilinin hakkında tesis edilen işlem konusunda bilgilendirilmesidir. Anayasa'nın anılan hükmünde dava açma süresinin yazılı bildirim tarihinden itibaren işlemeye başlayacağı belirtilmekle birlikte yazılı bildirim yapıldığı usulüne ilişkin herhangi bir sınırlayıcı hükme yer verilmemiştir. Elbette asıl olan hakkında idari işlem yapılan her bir kişiye ayrı ayrı şahsen tebliğ yapılmasıdır. Ancak somut olayın zorunlu olarak gerektirmesi halinde ve *yazılılık* ile *bildirme* unsurlarını taşımak kaydıyla posta yoluyla şahsen tebliğ dışındaki tebliğ yöntemlerinin de Anayasa'nın anılan hükmüne aykırılık teşkil etmeyeceğinin kabul edilmesi gerekir.

19. İtiraz konusu kuralda parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her hâlde beş yıl içerisinde dava açılabilirliği hükmüne yer verilmiş, 3194 sayılı Kanun'un 19. maddesinin birinci fıkrasında ise parselasyon planlarının bir ay müddetle ilgili idarede asılacağı ayrıca mutad vasıtalarla duyurulacağı ve bu sürenin sonunda planın kesinleşeceği hükmüne yer verilmiştir. Parselasyon planlarının işin mahiyeti gereği bir veya birden fazla mahalleyi, dolayısıyla yüzlerce/binlerce kişiyle ilgili olması, kuralın kesinleşme işleminin parselleme yapılan yerdeki tüm taşınmazların mülkiyetine ilişkin belirsizliklerin biran önce giderilmesi amacıyla matuf olması ve kuralda öngörülen sürenin beş yıl olması karşısında kuralla öngörülen yöntemin Anayasa'nın 125. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen hükme aykırı bir yönünün olmadığı ve bu usulde *yazılılık* ve *bildirme* unsurlarının gerçekleşmediğinin söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede kuralın Anayasa'nın sözüne aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

20. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu düşünülemez. Anayasa Mahkemesi kararlarında, Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014; E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015).

21. Anayasa'nın "*Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması*" başlıklı 56. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında "*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir./Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.*" düzenlemeleri yer almaktadır. Buna göre çevrenin geliştirilmesi,

çevre sağlığının korunması ve çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik tedbirleri almak devletin temel ödevlerindedir. Bu amaçla devlet, çevrenin korunmasını sağlamak için etkili bir hukuk düzeni oluşturmakla yükümlüdür (AYM, E.2020/10, K.2020/67, 12/11/2020, § 14; E.2019/21, K.2020/51, 24/9/2020, § 41).

22. 3194 sayılı Kanun'un 1. maddesinde Kanun'un amacının yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak olduğu belirtilmiştir.

23. İtiraz konusu kuralın "*İmar planlarının ve imar uygulamalarının sürüncemede kalmaması, mülkiyet haklarının kısılanmaması ve idari işlemlerin istikrarının sağlanması amacıyla kesinleşmiş planlara ve parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren herhalde beş yıl içinde dava açılabilmesi... amaçlanmaktadır.*" biçimindeki gerekçesinden imar planlarının ve imar uygulamalarının sürüncemede kalmaması, böylece mülkiyet hakkına ilişkin belirsizliklerin ortadan kaldırılması ve idari işlemlerin istikrarının sağlanması amacıyla anılan düzenlemenin getirildiği anlaşılmaktadır.

24. Bu bağlamda parselasyon planlarının işlevi, imar planı bulunan alanlarda parselasyon planı tescil edilmek suretiyle imar planlarına ve imar mevzuatına uygun ifraz ve tevhit işlemlerinin yapılmasıdır. İmar mevzuatına uygun söz konusu işlemlerin yapılmasının yerleşme yerlerindeki yapılaşmaların plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun şekilde yapılmasını sağlamaya yönelik olduğunda kuşku yoktur. Bu bağlamda itiraz konusu kuralın parselasyon planlarına karşı dava açabilmek için belirli bir süre belirlemek suretiyle imar planlarının ve imar uygulamalarının sürüncemede kalmayarak imar mevzuatına uygun inşaatların bir an önce yapılmasını sağlamayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Kuralın şehirlerin daha hızlı bir şekilde imar mevzuatına uygun olarak ifraz ve tevhit işlemlerinin yapılarak kişilerin daha sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamalarını temine yönelik anayasal anlamda meşru bir amaca dayalı olarak mahkemeye erişim hakkını sınırladığı görülmektedir. Ancak sınırlamanın meşru bir amacının bulunması yeterli olmayıp ölçülü olması da gerekmektedir.

25. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik, gereklilik ve orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen sınırlamanın ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını diğeri bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise hakka getirilen sınırlama ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

26. Parselasyon planlarının kesinleşmesinden sonra dava açma süresinin uzaması taşınmaz mülkiyetine ilişkin tereddütlerin ve hukuki belirsizliklerin yaşanmasına neden olabilecektir. Yapılan parselasyon planlarına karşı dava açma süresinin öngörülmesinin tek bir taşınmazın değil, parselleme yapılan yerdeki tüm taşınmazların mülkiyetine ilişkin belirsizlikleri belirli bir süre sonra sona erdirmeye amacı taşıdığı açıktır. Bu bağlamda pek çok parseli ilgilendiren parselasyon planlarına karşı dava açmak için bir süre belirlenmesinin anılan amaca ulaşma yönünden elverişli olmadığı söylenemez.

27. Kuralda belirtilen parselasyon planları bir veya birden fazla mahalleyi, dolayısıyla yüzlerce/binlerce kişiyi ilgilendirebilecektir. Bu türden geniş alanları ve çok sayıda kişiyi ilgilendiren çalışmalar bakımından her bir kişiye tek tek şahsen tebligat yapılabilmesi bu çalışmaların sonuçlandırılabilmesini önemli ölçüde geciktirebilir. Bu nedenle dava açma süresinin parselasyon planlarının kesinleşme tarihinden itibaren başlamasının yukarıda değinilen sınırlandırma sebebi bakımından gerekli olduğu da söylenebilir.

28. Parselasyon planlarıyla mülkten yoksun bırakma sonucuna yol açılmadığı, bu planların kesinleşebilmesi için bir ay süreyle ilgili idarede asılması ve mutat vasıtalarla duyurulması gerektiği ve kesinleşme tarihinden itibaren her hâlde beş yıl içinde dava açılabileceği dikkate alındığında söz konusu işlemlerin bir an önce sonuçlandırılması için ihtiyaç duyulan dava açma süresinin başlamasına ilişkin belirlenen usulün dava açmayı aşırı derecede zorlaştırmadığı da açıktır. Ayrıca taşınmaz mülkiyetine ilişkin hukuki güvenlik ve istikrar ile kişilerin bir an evvel daha sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamalarının temini amacıyla öngörülen beş yıllık dava açma süresinin kişilerin dava haklarını kullanabilmeleri açısından kısa ve yetersiz olduğunda ileri sürülemez.

29. Bu çerçevede kuralla bireyin hakları ile kamu yararı arasındaki makul dengeyi gözetildiği ve kuralın orantısız bir sınırlamaya neden olmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla kuralın hak arama özgürlüğü yönünden ölçüsüz bir sınırlama niteliği taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN ve Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 35. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 35. ve 125. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesinin (b) bendine 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle eklenen sekizinci paragrafta yer alan "...veya parselasyon planları..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN ile Kenan YAŞAR'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 30/6/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesinin (b) bendine 14/2/2020 tarihli ve 7221 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle eklenen sekizinci paragrafta yer alan "... veya parselasyon planları..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. İtiraz konusu ibarenin de içinde bulunduğu kural uyarınca "*Kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılabilir.*"

3. Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere kesinleşen parselasyon planlarına karşı beş yıl dava açma süresi öngören itiraz konusu ibare mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama niteliğindedir (§ 11). Kuralın Anayasa'ya aykırı olmaması için Anayasa'nın 13. maddesinde öngörüldüğü üzere, diğer şartlar yanında, sınırlamanın meşru bir amacının bulunması ve ölçülü olması gerekmektedir.

4. İtiraz konusu kuralın, imar planlarına uygun ifraz ve tevhit işlemlerinin yapılmasını sağlayan parselasyon planlarının sürüncemede bırakılmadan hızlı bir şekilde uygulanmasını sağlayarak, Anayasa'nın 56. maddesinde güvenceye alınan bireylerin sağlıklı bir çevrede yaşamalarını temin etme amacıyla mahkemeye erişim hakkını sınırladığı, dolayısıyla sınırlamanın meşru amacının bulunduğu söylenebilir (§ 24). Ancak meşru amacın bulunması yeterli olmayıp, söz konusu sınırlamanın ölçülü olması, başka bir ifadeyle izlenen meşru amaç bakımından elverişli, gerekli ve orantılı olması da gerekmektedir.

5. Parselasyon planlarına karşı kesinleşmeden itibaren beş yıl içinde dava açılması zorunluluğunu getiren kuralın anılan meşru amaç bakımından elverişsiz ve gereksiz olduğu söylenemez. Ancak dava açma süresinin başlangıcı olan *kesinleşmeye* ilişkin hükümlerle birlikte değerlendirildiğinde bu sürenin orantılı olduğunu söylemek güçtür.

6. 3194 sayılı Kanun'un 19. maddesinin birinci fıkrasında parselasyon planlarının bir ay süreyle ilgili idarede asılacağı, ayrıca mutad vasıtalarla duyurulacağı ve bu sürenin sonunda planın kesinleşeceği öngörülmüştür. Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca "*İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar*". Buradaki "*bildirim*" in idari işlemin etkilediği kişilerin işlemin içeriğinden haberdar olmasını sağlayacak mahiyette olması gerektiği izahtan varestedir.

7. Nitekim tam da bu nedenle, Danıştay'ın parselasyon planlarına ilişkin işlemleri "*bireysel işlem*" olarak nitelediği ve davacının parselasyon planını *öğrendiği tarihten* itibaren dava açma süresini başlatma eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun yakın tarihli bir kararında belirttiği üzere, parselasyon işlemlerine karşı "*yasal dava açma süresinin işlemeye başlaması için, bu işlemin, işlem tarihindeki muhatabına usulüne uygun bir şekilde tebliğ edilmiş olması ya da muhatabın bu işlemi tüm unsurlarıyla birlikte öğrendiğinin açık ve net bir şekilde ortaya konması gerekmektedir*" (Danıştay İDDK, E. 2021/154, K.2021/1202, 9/6/2021).

8. Anayasa Mahkemesi, yazılı bildirim en yaygın yöntemleri olan posta veya memur eliyle tebliğin dışında ilan yoluyla tebliğin de "*muhatabın adresinin bilinmemesi yahut başkaca sebeplerle tebliğin imkânsızlığının kesin olarak tespit edildiği noktada*"

başvurulabilecek bir yöntem olduğuna, bu şartlar altında Anayasa'nın 125. maddesine aykırı olmayacağına hükmetmiştir (AYM, E.2016/14, K. 2017/170, 13/12/2017, § 29). Mahkeme bu karardan sonra verdiği 2018/113 ve 2020/39 sayılı kararlarında, orman kadastro komisyonunca alınan kararlara ilişkin tutanak ve haritalar ile arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetleri muhtevasında yapılacak duyuruların askı suretiyle yapılmasını şahsen tebliğ edilmiş sayan hükümlerini Anayasa'ya uygun bulmuştur. Aynı şekilde tebliğat sonrasında anılan tutanak ve haritalara karşı kesinleşmeden itibaren arazi toplulaştırması sonuçlarına karşı da tescil tarihinden itibaren *on yıl* içinde dava açılabilmesinin de Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olmadığına karar verilmiştir (AYM, E. 2018/33, K. 2018/113, 20/12/2018, § 30; AYM, E. 2018/104, K. 2020/39, 16/07/2020, § 47).

9. Mahkememiz toplulaştırma çalışmalarına ilişkin ilanların, “*kadastro ve orman kadastro çalışmaları olduğu gibi bir veya birden fazla köyü ya da mahalleyi, dolayısıyla yüzlerce/binlerce parseli ve kişiyi ilgilendirebilecek*” olduğundan “*her bir kişiye tek tek şahsen tebliğat yapılabilmesi bu çalışmaların sonuçlandırılabilmesini önemli ölçüde geciktirebilir*” gerekçesiyle Anayasa'nın 36. ve 125. maddelerine aykırı olmadığına karar vermiştir (AYM, E. 2018/104, K. 2020/39, 16/07/2020, §§ 47, 50). Böylece Anayasa Mahkemesi, şahsen tebliğin orman kadastro ve toplulaştırma çalışmaları gibi binlerce kişiyi ilgilendiren, dolayısıyla kitlesel muhatapları olan işlemlerin, tek tek şahsen tebliğinin anılan çalışmaların sonuçlandırılmasını önemli ölçüde geciktirmesi karşısında askı suretiyle ve internet sayfalarında ilan etme gibi diğer yollarla duyurulmasının Anayasa'daki “*yazılı olma*” ve “*bildirme*” şartlarını sağladığını kabul etmiştir.

10. Kuşkusuz, çoğunluk kararında vurgulandığı üzere, işin mahiyeti gereği bir veya birden fazla mahalleyi, dolayısıyla binlerce kişiyi ilgilendiren parselasyon planlarına ilişkin işlemlerin hızlı bir şekilde uygulanması zorunluluğu, bizzat kişiye yazılı bildirim yönteminden farklı olarak “*ilgili idarede asma*” ve diğer mutut yöntemlerin kullanılmasını gerektirebilir. Bununla birlikte, anılan argümanın parselasyon planlarının idari kesinleşmesi açısından geçerli olduğu, fakat kişilerin yargı yoluna başvurulması için planların muhataplarına şahsen tebliğ edilmesinden vazgeçilmesini gerektiren bir zorunluluğun bulunmadığı da söylenebilir. Başka bir ifadeyle parselasyon planlarının bir ay boyunca ilgili idarede asılması ve diğer mutut yollarla duyurulması, planların bir an önce uygulamaya geçirilmesi bakımından gerekli olabilir. Ancak, idari kesinleşme sürecinde veya kesinleşmeyi müteakip parselasyon planlarının ilgili şahıslara şahsen tebliğ edilmesini ve dava açma süresini bu tebligattan itibaren başlatmayı engelleyen bir zorunluluğun bulunduğu söylenemez.

11. Öte yandan, hak düşürücü sürenin işlemin askı suretiyle ilanını ve diğer mutut yolları müteakip kesinleşmesinden itibaren başlatılması durumunda, mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmemesi için (a) öngörülen sürenin kişilerin işlemde haberdar olabilmesini sağlayacak kadar makul olması ve (b) haklı mazeretlerin varlığı halinde hak düşürücü süreden sonra da dava açılabilmesine imkân sağlanması gerekir. Anayasa Mahkemesi soybağının reddi davasının herhalde doğumdan başlayarak *beş yıl* içinde açılmasını öngören kuralı “*bu sürenin haklı neden olmadan geçmesi halinde dava açma hakkı henüz doğmadan kocanın elinden alınmak suretiyle kendisine ait olmayan çocuğu sahiplenmek zorunda bırakılmakta*” olduğu gerekçesiyle Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir (AYM, E. 2008/30, K. 2009/796, 25/6/2009).

12. Buna karşılık Türk Medeni Kanunu'nun 300. maddesinin birinci fıkrasında yer alan tanıyanın dava hakkının "... herhâlde tanımanın üzerinden beş yıl geçmekle..." düşeceğini öngören kural, aynı maddenin dördüncü fıkrasındaki "haklı sebep" durumuyla birlikte değerlendirilerek Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır. Mahkeme "meşru nedenleri olan davacılar açısından beş yıllık mutlak hak düşürücü süre geçse dahi ... dava açma hakkının sona ermediği, gecikmeyi haklı kılan sebeplerin varlığı hâlinde bu sebeplerin ortadan kalkmasından itibaren ilgililerin dava açabilmelerinin mümkün olduğu" gerekçesiyle iptal talebini reddetmiştir (AYM, E.2019/102, K.2019/99, 25/12/2019, § 28).

13. İtiraz konusu kuralda öngörülen hak düşürücü süre, benzer mahiyetteki orman kadastrosu ve arazi toplulaştırmalarındaki sürenin (10 yıl) yarısıdır. Daha da önemlisi kuralda haklı sebeplerin varlığı halinde beş yıllık sürenin sona ermesinden sonra da dava açılabileceğini öngören herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

14. Bu nedenlerle kişilere şahsen tebliğ edilmeyen parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren beş yıl geçtikten sonra dava açılmaması -bu planların kişilerin mülkiyet hakları üzerindeki etkisi de dikkate alındığında- muhataplara orantılı olmayan bir külfet yüklemektedir. Dolayısıyla itiraz konusu kuralla Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın ölçülü olduğu söylenemez.

15. Açıklanan gerekçelerle dava konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiğini düşündüğümden çoğunluğun red yönündeki kararına katılmıyorum.

Başkan
Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. İncelenen kuralda; kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılacağı belirtilmektedir. Başka deyişle imar planı veya parselasyon planı askı ilanı suretiyle ilan yoluyla tebliğ edilerek öngörülen bir aylık süre itiraz edilmeden geçer veya itiraz üzerine idarenin incelemesi sonucunda ret kararı verilerek kesinleşmesinden itibaren 5 yıl geçmişse parsel sahiplerinin dava açma hakları sona ermektedir.

2. Kurala göre, işleme karşı dava açma hakkı imar veya parselasyon planının idari kesinliğe ulaştığı tarihte başlamaktadır. Bir idari işleme karşı dava yoluna başvurulabilmesi için ilgisinin o işlemten haberdar olması sağlanmalıdır. *Tebliğat*, gerek hak arama hürriyeti, gerekse adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı (AY m. 36) yönünden oldukça önemli bir usul işlemidir. Tebliğin amacı öğrenmenin sağlanmasıdır. İdari eylem ve işlemlere karşı bireylerin korunması ve dava hakkının (AY m. 125/1) kullanılabilmesinin ön şartı da usule uygun tebliğ yapılmasıdır. İncelenen maddede planlara ilişkin idari işlemin tebliği için, belediyelerce belirlenen ilan yerlerinde ve idarenin internet sayfalarında *ilan yöntemi* belirlenmiştir. İlan, tebliğ yöntemlerinden biridir. Fakat her durumda uygulanması olağan görülmesi gereken bir yöntem değildir. Olağan tebliğ yöntemi ilgiliye doğrudan yazılı veya sözlü bildirim ifade eden tebliğ ve tefhim usulleridir. İlgili idari işlemi içeren yazılı metnin muhatabına yazı ile bildirilmesi tebliğ, sözlü olarak yüzüne karşı açıklanması ise tefhim olarak ifade edilmektedir.

3. Davaların açılması için öngörülen süre şartı mahkeme hakkını sınırlamaktadır. Fakat geçmiş iddiaların süresiz olarak ileri sürülebilmesinin yarattığı sakıncalar (yıllar sonra bu iddiaları cevaplamak için delil sunmanın zorlukları, hukuki belirsizlik vb.) ve hukuk güvenliği ilkesi gereği dava ve başvuru sürelerinin sınırlanması gerekli görülebilmektedir. Bununla birlikte işin mahiyetine göre öngörülen sürenin ilgili hukuki veya idari işleme karşı dava veya başvuru gibi hak arama yollarını zorlaştıracak derecede olması, mahkeme hakkının özünü zedeleyebilir. (AIHM Eşim/Türkiye, No: 59601/09, 17.9.2013, par. 21). Öte yandan davaya temel olan işlemin öğrenilmesini temin edecek tebliğ işlemi olmaksızın dava sürelerinin öngörülmesi mahkeme hakkının ve buna bağlı şekilde diğer temel hakların (örn. mülkiyet, özel yaşama saygı, vb.) sınırlanması anlamına gelecek ve bu durum hak ihlaline neden olabilecektir. Ayrıca hak arama yollarına başvurulması veya dava açma hakkının kullanılabilmesi için öngörülen sürelerin, muhatabın öğrenmesinden itibaren başvuru veya davanın hazırlıklarının yapılabilmesini sağlayabilecek yeterli ve makul bir süre olması gerekir. Bu gereklilik Anayasanın 36., 40. ve 125. maddelerinden kaynaklanmaktadır. Hukuk sistemimiz bakımından bu sürenin yasa koyucu tarafından belirlenmesi gerektiğinden, sözünü ettiğimiz gerekliliğin yasama organınca dikkate alınması beklenir. İşin mahiyetine göre dava süresinin yeterli olmaması, mahkeme hakkının ihlal edilmesine neden olabilir.

4. İncelenen kuralda 5 yıl gibi uzun bir sürenin öngörülmesi nedeniyle ilk bakışta dava açma hakkı yönünden fazlasıyla yeterli bir sürenin belirlenmiş olduğu akla gelebilir. Fakat bu düşüncenin hatalı noktası, dava süresini başlatan ve idari kesinleşme için temel alınan tebliğin olağan (gerçek) tebliğ yöntemi olmayıp farazi bir tebliğ yöntemi olduğunun gözden kaçırılmasıdır.

5. İlanen tebliğ yöntemi adli tebligatın düzenlendiği Tebligat Kanunu ve diğer ilgili kanunlarda da benimsenen bir yöntemdir. Bununla birlikte anılan düzenlemelerde ilan yöntemine yalnızca olağan tebliğ yöntemine başvurulmasına karşın (güncel adresin bilinmemesi, muhataba ulaşılamaması gibi) sonuç alınmadığı istisnai durumlarda başvurulmaktadır (örn. bkz. 7201/m. 28). İlanen tebliğde “öğrenme” olgusu kesin olarak değil, *varsayımsal* olarak sağlanabilmektedir. Başka deyişle ilanen tebliğ yöntemi esasen farazi bir öğrenme sağlamakta ve yalnızca fiili nedenlerle zorunluluk dolayısıyla kabul edilen bir yöntem olmaktadır. Bu nedenle ilanen tebliğ yönteminin yalnızca zorunlu hallerde tercih edilmesi, bu durumda ise dava süresinin için mahiyetine göre belirlenmesi gerekir.

6. İmar düzenlemelerinin bir şehrin tamamı veya bir kısmındaki taşınmazları kapsaması ve binlerce, hatta ortak mülkiyetlerle birlikte onbinlerce kişiyi ilgilendirmesi nedeniyle olağan tebliğ yöntemleriyle sonuç alınmasının güçlüğü bilinmektedir. Bu nedenle yasa koyucu imar planlarının makul bir süre içinde icra edilebilmesi amacıyla ilan-askı yöntemiyle tebliğ yöntemini tercih etmiştir. Burada işin mahiyeti gereği bir zorunluluğun olduğu, ilan yönteminin fiili durumun zorlaması nedeniyle tercih edildiği kabul edilmelidir. Bu anlamda mahkemeye erişim ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin gerekli ve elverişli olduğu söylenmelidir. Gereklilik, bir toplumsal ihtiyacı göstermekte ise de kural bütünlüğünde idari kesinliğin ilanen tebliğle sağlanması karşısında müdahalenin orantılılığı tartışmalıdır. Müdahalede temel hakları daha az kısıtlayan yöntemlerin tercih edilmemesi orantısızlığa neden olabilir. Gerçekten Tebligat Kanununda adreste bulunamamanın sonucu olarak uygulanan ilanen tebliğ yönteminden farklı olarak burada ilan yöntemi doğrudan ve asıl tebliğ yöntemi olarak benimsenmektedir. Bu noktada ilanen tebliğ yönteminin öğrenmeyi tam olarak sağlamadığı, öğrenmenin normatif ve farazi bir kabule bağlandığı hatırlanmalıdır. Dolayısıyla müdahalenin orantılı olabilmesi için bu durumu dengeleyecek, öğrenmeyi daha güvenceli kılabilecek biçimde süre unsurunun oldukça uzun tutulması gerekir.

7. Günümüzde sosyal hareketlilik çok fazladır. Bir şehirde doğanların neredeyse önemli bir kısmı aynı şehirde yaşamamakta, hatta yurt dışında yaşayabilmektedir. Bu nedenle imar planlarında yapılan değişiklik sonucunda kişinin örneğin kendi arsasının başka bir yere taşındığı veya ortak parsel haline getirildiği bilgisini öğrenme imkanı kısıtlıdır. Askı ilanı başka şehirlerde yaşayan kimselerin imar planlarından haberdar olmasını sağlamak için yeterli olmamaktadır. Bireyler bu bilgiyi zaman içerisinde arsalarıyla ilgili olarak belediyede resmi işlemler yaptıklarında veya aralıklarla o şehre geldiklerinde yakın çevresinden duyduklarında öğrenebilmektedir. Bireyler çok daha uzun bir süre sonra imar değişikliği olduğunu öğrenebilmekte, fakat bu durumda dava süresi geçtiği için haklarını arama imkanı bulamamaktadır. Bu bakımdan incelenen kuralda idari kesinleşme ve öğrenme için ilanen tebliğ yönteminin doğrudan uygulandığı gözetildiğinde beş yıllık dava açma süresi, imar planıyla kişilerin mahkemeye erişim ve mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin dengelenmesi için yeterli bir süre olarak kabul edilemez. Dolayısıyla kuraldaki beş yıllık dava açma süresinin ölçsüz olduğu gözetilerek iptal edilmesine karar verilmelidir.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

İptale konu kural 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. Maddesi (b) bendi, parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılacağı hükme bağlanmak suretiyle ilgililerin bu süre sonunda söz konusu işlemlere karşı idari yollara başvurması ve dava açmaları mümkün olmadığından hak arama hürriyetine ve mülkiyet hakkına yönelik bir sınırlama içermektedir.

Anayasa'nın 13. maddesinde *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."* denilmektedir.

Anayasa'nın sözüne uygunluk kriteri çoğunlukla Anayasa'nın bir temel hak ve hürriyet için ek bir güvence getirdiği durumlarda söz konusu olmaktadır. Anayasa'nın 125. maddesinin *"İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar"* şeklindeki üçüncü fıkrası dava açma sürelerinin başlangıcını özel olarak düzenlemek suretiyle hak arama hürriyetinin süre yönünden sınırlandırılması kapsamında ek bir güvence getirmekte ve kanunlarla bu güvencelere istisna getirilmesine imkân vermemektedir.

Bireylerin hak arayışlarında dava açma sürelerinin işlemeye başlaması için işlem tarihindeki muhatabına usulüne uygun bir şekilde tebliğ edilmiş olması ya da muhatabın bu işlemi tüm unsurlarıyla birlikte öğrendiğinin açık ve net bir şekilde ortaya konulması gerekir.

Anayasa'nın 125. maddesinin üçüncü fıkrası karşısında parselasyon planlarının bir ay müddetle ilgili idarede asılmasının ve ayrıca mutad vasıtalarla duyurulması *"yazılı bildirim"* sayılmaz. Zira Anayasa'nın öngördüğü bir güvenceye kanunla istisna getirilmesi mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi, 19/9/2019 tarihli ve E.2018/144, K.2019/72 sayılı kararında, *"Elektronik ortamda tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır."* şeklindeki kuralı Anayasa'nın 125. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden de incelemiş ve elektronik tebligatın bilgilendirme ve belgelendirme fonksiyonunun mevcut olduğunu belirterek Anayasa'nın 125. maddesi kapsamında yazılı bildirim niteliği taşıdığı sonucuna varmış, elektronik tebligatın belgelendirme fonksiyonuna vurgu yapmıştır.

"213 sayılı Kanun kapsamında uygulanması öngörülen elektronik tebligat sistemini düzenleyen mevzuat hükümleri incelendiğinde muhatabın vergi dairesince elektronik adresine gönderilen tebliğ evrakına internet vergi dairesi ve kendisine ait kullanıcı şifresi aracılığıyla erişebileceği, dolayısıyla hakkındaki idari işlemin içeriğinden yazılı şekilde haberdar olabileceği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan elektronik ortamda yapılan tebligatın yazılı bilgilendirme fonksiyonunun mevcut olduğu görülmektedir. Öte yandan tebliğ evrakının muhatabın elektronik adresine hangi tarihte ulaştığının sistem üzerinden belgelendirilmesi mümkün olduğundan elektronik tebligatın belgelendirme fonksiyonu da bulunmaktadır. Bu itibarla elektronik tebligatın kanun koyucu tarafından 213 sayılı Kanun kapsamında uygulanan diğer geleneksel tebliğ yöntemlerinden ayrı bir yöntem olarak düzenlendiği ve bunlarla aynı hüküm ve sonuçlara sahip olduğu, diğer tebliğ yöntemlerinde olduğu gibi

bilgilendirme ve belgelendirme fonksiyonunun mevcut olduğu, yalnızca tebligat işleminde kullanılan araçlar yönünden farklılık arz ettiği gözetildiğinde elektronik ortamda yapılan tebliğin Anayasa'nın 125. maddesi kapsamında yazılı bildirim niteliği taşıdığı sonucuna varılmıştır."

Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi 13/12/2017 tarihli ve E.2016/14, K.2017/170 sayılı kararında; "Aşağıda yazılı hallerde tebliğ ilan yoluyla yapılır.

1. *Muhatabın adresi hiç bilinmezse;*

2. *Muhatabın bilinen adresi yanlış veya değişmiş olur ve bu yüzden gönderilmiş olan mektup geri gelirse;*

3. *Başkaca sebeplerden dolayı posta ile tebliğ yapılmasına imkan bulunmazsa;*

4. *Yabancı memleketlerde bulunanlara tebliğ yapılmasına imkan bulunmazsa."* şeklindeki kuralı ilan yoluyla tebliğ usulünün yazılı bildirim türleri içinde yer almadığını, bununla birlikte ilan yoluyla tebliğin yazılı bildirim imkânsızlığı nedeniyle bir zorunluluk olarak uygulandığını belirtmek kaydıyla söz konusu kuralların Anayasa'nın 125. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Davaya konu kural sayesinde ise idare ilgiliye tebliğ konusunda hiçbir çabaya girmeden doğrudan ilanen tebliğ yoluna gitmektedir.

Bununla birlikte haklı mazeretlerin varlığı halinde beş yıllık süre sonunda dava açılabileceğini öngören bir güvenceye yer verilmemesi de kuralı Anayasaya aykırı kılmaktadır.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, kocanın soybağının reddi davasını herhâlde doğumdan başlayarak beş yıl içinde açmak zorunda olduğunu belirten kuralı "Kişinin genetik-biyolojik kökeni kendisine ait olmayan çocuğu reddetme hakkı en temel haklarından biridir. İtiraz konusu ibare ile bu hak doğumdan itibaren beş yıllık süre ile sınırlandırılmakta ve bu sürenin hakkı neden olmadan geçmesi halinde dava açma hakkı henüz doğmadan kocanın elinden alınmak suretiyle kendisine ait olmayan çocuğu sahiplenmek zorunda bırakılmaktadır. Hukuk devleti ilkesi, kocanın temel hak ve hürriyetlerinden olan genetik-biyolojik kökeni kendisine ait olmayan çocuğu reddetme hakkının önündeki bu hak ile bağdaşmayan engelleri kaldırmayı da içerir." gerekçesiyle Anayasa'nın 2., 5. ve 17. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

İletişimin bu denli kolay hale geldiği bilgi çağında temel hak ve özgürlükleri korumakla yükümlü devletin yaklaşık yüz yıl önce kurulduğu tarihteki ilanen tebliğ yolunu doğrudan tercih etmesi yerinde görülemez.

Birçok yasada düzenlendiği üzere ilan yoluyla bildirim ancak tebliğe ilişkin memris adresine tebliğ, elektronik tebligat gibi birkaç aşama sonrası yapılması Anayasanın 19. Maddesinin ve hukuk devleti olmanın bir gereğidir.

Yukarıda açıklanan hususlar ışığında kuralın Anayasa'nın 13. ve 125. maddelerine aykırı olması nedeniyle iptal talebinin reddine dair çoğunluk görüşüne katılmıyorum.